
Z wyników badań socjologicznych w pułtuskiem.

Rocznik Mazowiecki 6, 9-10

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. S T U D I A I M A T E R I A Ł Y

*Poświęcamy pamięci
przedwcześnie zmarłej w 1971 roku
Aleksandrze Forbert-Koftowej —
twórcy, zaangażowanemu
działaczowi kultury.*

Z WYNIKÓW BADAŃ SOCJOLOGICZNYCH W PUŁTUSKIEM

Województwo warszawskie, mimo bliskości stołecznych instytutów i uczelni, nie było terenem intensywnej penetracji socjologicznej. Potwierdza się w tej mierze stare przysłowie chińskie, iż najciemniej jest zwykle tuż pod latarnią. Do roku 1965 prace badawcze socjologów, oparte na materiałach z Mazowsza, można było z łatwością policzyć na palcach obu rąk¹.

W tej sytuacji kierownictwo Sekcji Socjologicznej UW postanowiło usytuować w Pułtusku i dwu wsiach okolicznych (Borsuki i Kacice) wakacyjne praktyki badawcze studentów socjologii. Odebyły się one w lipcu 1966 r. i dotyczyły problematyki kultury i sytuacji młodzieży na tle przemian społecznych i ekonomicznych pow. pułtuskiego. Duża ekipa badawcza liczyła 45 studentów i 5 pracowników naukowych. Ucząc się rzemiosła socjologicznego, studenci zbierali jednocześnie bogaty materiał źródłowy, obserwacyjny i ankietowy, który posłużył do opracowania wniosków tutaj zamieszczonych.

¹ Z bardziej znanych publikacji wymienić należałoby następujące: A. Pawełczyńska i Z. Skórzyński, Z badań nad czasem wolnym mieszkańców Pruszkowa, w: „Kultura i Społeczeństwo” 1958; J. Malanowski, Przemiany w życiu młodego pokolenia miasteczka Wiskitki, w: „Studia Socjologiczne” 1962, nr 2(5); tenże, Rozmieszczenie przestrzenne ludności i typologia miast woj. warszawskiego, tamże, 1964, nr 2; tenże, Przemiany społeczne w podwarszawskim miasteczku 1938—1960. Warszawa 1964; D. Gałaj, Chłopi-robotnicy wsi płockiej, Warszawa 1963; I. Nowak, Przemiany społeczno-kulturalne w miastach woj. warszawskiego, w: „Kultura i Społeczeństwo” 1966, nr 1; D. Morawska, K. Ostrowski, J. Wiatr, Czytelnicтво prasy w środowisku wiejskim województwa warszawskiego, w: „Studia Socjologiczne” 1961, nr 3(3).

Na marginesie tego przedsięwzięcia trzeba podkreślić, że już u jego początków praca badawcza tego zespołu podporządkowana była nie tylko idei wiązania studentów z pracą terenową na Mazowszu, ale też myśli o użytecznym charakterze badań. Poznanie socjologiczne dostarczyć miało naukowego obrazu rzeczywistości społecznej, a więc obrazu stworzonego w oparciu o systematyczną, obiektywną obserwację zjawisk za pomocą metod badania właściwych socjologii. Znaczenia tej wiedzy o rzeczywistości, jeśli stać się ona ma instrumentem i przesłanką działania społecznego — przecenić doprawdy nie sposób.

Dlatego wiedza empiryczna socjologów o społeczeństwie powinna wracać w teren. Wówczas przyczynić się może do pobudzenia szerszych społecznych zainteresowań, samoświadomości obywateli, aktywu i ludzi piastujących władzę, dostarczyć im bardziej rozległego rozeznania złożonych procesów życia społecznego i inspirować do nowych inicjatyw lub weryfikować szanse istniejących, podpowiadać efektywne rozwiązania.

30 maja 1967 r., a więc w niespełna rok od zakończenia badań terenowych, odbyła się w Powiatowym Domu Kultury w Pułtuskach narada rozszerzonego aktywu, władz kulturalnych powiatu i miasta oraz przedstawicieli Wydziału Kultury WRN z zespołem pracowników naukowych Uniwersytetu Warszawskiego, którzy przedstawili wybrane rezultaty przeprowadzonych badań i wynikające z nich wnioski. Autorami wygłoszonych referatów byli: mgr K. M a k u l s k i, mgr R. S i e m i e ņ s k a, mgr A. T y s z k a z Katedry Socjologii Ogólnej UW. Publikujemy też wypowiedź wprowadzającą do dyskusji mgr E. N e y m a n. Naradę prowadził przewodniczący PRN B r z e z i ń s k i.

Niżej przedstawiamy skrót wygłoszonych referatów (ich streszczenia zostały złożone w redakcji „Rocznika Mazowieckiego” w 1967 r.).